

Załącznik do
Uchwały Nr XLIII/304/2018
Rady Powiatu Drawskiego
z dnia 30.03.2018 r.

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2018 - 2020**

Drawsko Pomorskie 2018 rok

Spis treści:

Wprowadzenie	3
1. Diagnoza pieczy zastępczej w Powiecie Drawskim	5
1.1. Rodzinna piecza zastępcza.....	5
1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....	7
1.3. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej	8
1.4. Finansowanie pieczy zastępczej.....	10
2. Analiza SWOT.....	11
3. Współpraca z instytucjami.....	13
4. Cele Programu.....	14
5. Zakładane rezultaty.....	16
6. Beneficjenci Programu.....	16
7. Źródła Finansowania.....	17
8. Monitorowanie.....	17

WPROWADZENIE

Zgodnie z art.180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r., poz.697) powiat zobowiązany jest do *opracowania i realizacji 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.*

Pierwszy taki Program powstał na lata 2012-2014, drugi na lata 2015-2017, w którym zrealizowano coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. W związku z wygaśnięciem ostatniego zachodzi konieczność opracowania kolejnego programu, który w dużej mierze jest kontynuacją dotychczas realizowanego.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Drawsku Pomorskim w konsultacji z innymi instytucjami działającymi w sferze pieczy zastępczej. Program zawiera diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie Powiatu Drawskiego, określa kierunki działań oraz ustala limit rodzin zastępczych zawodowych.

Program jest zgodny z założeniami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 -2022: *cel strategiczny 1– Wspieranie i wzmocnienie rodziny i dziecka w środowisku lokalnym; cel operacyjny 1.1- Pomoc rodzicom w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz dzieciom pozbawionym opieki* i Strategią Rozwoju Powiatu Drawskiego na lata 2015-2025: *cel strategiczny –Rozwój usług sfery społecznej Powiatu Drawskiego.*

Pojęcie pieczy zastępczej związane jest z działaniami na rzecz wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Z kolei system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieci w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Rodzina zastępcza jest formą najbardziej zbliżoną do naturalnego środowiska, w jakim powinno wychowywać się dziecko. Celem pieczy zastępczej jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych. Zapewnienie dziecku przygotowania do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami.

W systemie pieczy zastępczej wyróżnia się pieczę rodzinną i instytucjonalną.

Rodzinna piecza zastępcza

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodziny zastępcza:

- a) spokrewniona,
- b) niezawodowa,
- c) zawodowa, w tym pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;

2) rodzinny dom dziecka

Rodzina zastępcza spokrewniona tworzona jest przez wstępnych lub rodzeństwo dziecka, przysługują jej świadczenia finansowe na utrzymanie dziecka.

Rodzina zastępcza niezawodowa tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, przysługuje im świadczenie pieniężne na utrzymanie dziecka.

Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zawodowej, posiadającą pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny, umowę do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Rodzina zastępcza zawodowa tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem, oprócz świadczenia pieniężnego na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego dziecka otrzymuje także wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Rodzina zastępcza zawodowa po odbyciu dodatkowego przeszkolenia może pełnić funkcję jako:

- rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku gdy dziecko doprowadzi policja lub straż graniczna, na wniosek rodziców lub innej osoby, w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie,

- rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, na podstawie art.6 pkt. 9 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2014r. poz. 382, z późn. zm.) oraz małoletnie matki z dziećmi.

Rodzinny dom dziecka – w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Pieczka zastępcza instytucjonalna realizowana jest w ramach placówek opiekuńczo - wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo – terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych. Wyróżnia się następujące rodzaje placówek opiekuńczo - wychowawczych:

- 1) typu socjalizacyjnego,
- 2) typu interwencyjnego,
- 3) typu specjalistyczno – terapeutycznego,
- 4) typu rodzinnego.

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno- terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Umieszczenie dziecka poniżej 10 roku życia jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub gdy dotyczy rodzeństwa. W placówkach tych można umieścić w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej.

Placówka typu interwencyjnego w szczególności przyjmuje dzieci w sytuacjach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki. Pobyt dziecka nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, może być przedłużony do czasu zakończenia trwającego postępowania sądowego.

Placówka typu specjalistyczno – terapeutycznego sprawuje opiekę nad dziećmi o indywidualnych potrzebach, w szczególności legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznych terapii, wymagających wyrównania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego wychowują się dzieci w różnym wieku. W tym samym czasie w placówce tego typu może przebywać nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą dyrektora placówki oraz po uzyskaniu zezwolenia wojewody dopuszczalne jest umieszczenie 10 dzieci.

W regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej są umieszczane dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej. W placówce tej można umieścić nie więcej niż 30 dzieci.

W interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym umieszczane są dzieci do ukończenia 1 roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku można umieścić w tym samym czasie nie więcej niż 20 dzieci.

Ustawa dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.) zwana dalej *ustawą* podzieliła kompetencje między samorząd gminy, powiatowy i wojewódzki w zakresie: pracy z rodziną – do zadań własnych gminy, organizacji pieczy zastępczej - do zadań własnych powiatu i w zakresie adopcji i regionalnych placówek do zadań województwa.

Ustawa wskazuje również, że umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością po wykorzystaniu przez gminę wszelkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków pomocy i pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko mogło powrócić pod opiekę rodziców. Piecza zastępcza ma charakter tymczasowy i odnosi się do charakteru pobytu dziecka poza rodziną- do momentu powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

Organizacja systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w Polsce

Samorząd Gminny	Samorząd Powiatowy	Samorząd Wojewódzki
Wspieranie rodziny naturalnej	Pieczka zastępcza	Postępowania adopcyjne
- wspieranie rodziny w opiece i wychowaniu - praca z rodziną w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej	- rodzinna piecza zastępcza - instytucjonalna piecza zastępcza	- regionalna placówka opiekuńczo – wychowawcza - interwencyjne ośrodki preadopcyjne

1. DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE DRAWSKIM

1.1 RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Od stycznia 2017 r. organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Drawskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, w którym funkcjonuje Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej (ZRPZ) zgodnie z art. 76 ustawy. Jego działalność koncentruje się na realizacji ustawowych zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Zespół zapewnia dzieciom potrzebującym opieki rodzicielskiej pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych. W 2017 roku 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej/pedagogów i 1 pedagog obejmowali wsparciem 120 rodzin, w tym 55 rodzin zastępczych objętych było przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Dla wszystkich dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej sporządzana jest diagnoza, która stanowi podstawę do opracowania planu pomocy dziecku. Dzieciom

wymagającym pomocy organizuje się porady, konsultacje, terapie. Z pomocy specjalistów, w kwestiach wychowawczych, prawnych mogą korzystać również rodzice zastępczy.

Zapewnienie pieczy zastępczej na terenie powiatu wymaga tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu nowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych. Zespół podejmuje działania skierowane do środowiska lokalnego zmierzające do rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, a w szczególności do zwiększenia liczby miejsc dla dzieci. Odpowiedzialnym jest za pozyskiwanie i prowadzenie naboru, szkoleń osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, dokonywanie kwalifikowania osób kandydujących do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej, dokonywanie analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów, wydawanie opinii, świadectw i zaświadczeń kwalifikacyjnych w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej.

Poniższe tabele przedstawiają dane liczbowe w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015-2017.

Tabela nr 1. Rodzinna piecza zastępcza i umieszczone dzieci w latach 2015 – 2017, stan na 31 grudnia

rok \ typ rodziny zastępczej	2015		2016		2017	
	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci
rodzina spokrewniona	63	78	65	82	68	92
rodzina niezawodowa	37	58	39	63	42	75
rodzina zawodowa	8	30	9	32	9	30
rodzinny dom dziecka	2	11	2	8	1	4
Razem	110	177	115	185	120	201

Źródło: sprawozdania PCPR

Od wielu lat zdecydowaną większość rodzin zastępczych w Powiecie Drawskim, podobnie jak w innych powiatach, stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, a następnie rodziny zastępcze niezawodowe.

W latach 2015-2017 przeprowadzone były szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Efektem tych szkoleń w roku 2015 były 4 osoby przeszkolone na niezawodową rodzinę zastępczą, w roku 2016 - 26 osób przeszkolonych na niezawodowe rodziny zastępcze, a w 2017 - 13 osób. Nie wszystkie jednak osoby po ukończeniu szkolenia podejmują się pełnienia funkcji rodziny zastępczej, np. w roku 2016 na 26 osób przeszkolonych 18 pełni funkcję rodziny zastępczej, w tym pary małżeńskie oraz jedna osoba stanowi rodzinę pomocową.

W 2015 roku przeprowadzone było szkolenie na kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze. Udział wzięło 15 osób, w tym 6 małżeństw, z tego 4 rodziny tworzą zawodowe rodziny zastępcze.

Od 2015 roku zauważa się zarówno wzrost liczby rodzin zastępczych ogółem, jak i wzrost liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. W latach 2012- 2014 co roku następował spadek liczby rodzin zastępczych, odpowiednio: 124, 118 do 112 i dzieci: 183, 181, 170. W 2015 roku liczba funkcjonujących rodzin spadła do 110, ale liczba dzieci umieszczonych już wzrosła do 177. Od 2016 roku obydwie liczby znacząco wzrosły: liczba rodzin zastępczych 115 w 2016 roku i 120 w 2017 roku, liczba dzieci umieszczonych 185 w 2016 roku i 201 w 2017 roku. Pomimo dzieci powracających do domu rodzinnego (2015 r.-20, 2016 r.-23, 2017 r.-19) i adopcji tendencja wzrostowa utrzymała się

Tabela nr 2. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej według pochodzenia w latach 2015-2017, na dzień 31 grudnia

rok gmina	Liczba dzieci ogółem			Liczba dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych			Liczba dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych			Liczba dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych			Liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Drawsko Pomorskie	49	46	51	19	26	29	11	7	13	14	12	9	5	1	0
Czaplinek	28	33	31	12	10	13	10	11	12	3	9	5	3	3	1
Kalisz Pomorski	26	27	31	7	10	9	15	14	14	3	3	8	1	0	0
Złocieniec	40	49	46	20	19	21	14	21	17	4	5	5	2	4	3
Wierzchowo	14	8	13	7	2	6	2	3	4	5	3	3	0	0	0
Ostrowice	7	9	16	7	8	10	0	1	6	0	0	0	0	0	0
inne	13	13	13	6	7	4	6	6	9	1	0	0	0	0	0
Ogółem	177	185	201	78	82	92	58	63	75	30	32	30	11	8	4

Źródło: sprawozdania PCPR

Tabela nr 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej i ich sytuacja prawna w latach 2015- 2017

liczba rok	Liczba umieszczonych dzieci	Liczba dzieci, które powróciły do domu	Liczba dzieci przysposobionych	Liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną
2015	38	20	6	8
2016	46	23	3	16
2017	56	19	7	15

Źródło: sprawozdania PCPR i Organizatora

Od roku 2015 zauważa się wyraźną tendencję wzrostową liczby dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Największa liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej rodzinnej wystąpiła w roku 2017 - 56 dzieci. Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych oscyluje od trzech lat wokół liczby 20. Najwięcej powrotów zauważa się w roku 2016- 23dzieci. W roku 2017 zostało przysposobionych 7 dzieci. Od 6 lat jest to liczba największa przysposobień. Dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zgłaszane są do Ośrodka Adopcyjnego. Nie wszystkie jednak zostają zakwalifikowane do przysposobienia ze względu na więzi z rodziną zastępczą, wiek, czy nie wyrażenie zgody na przysposobienie przez opiekunów prawnych, tj. rodziców zastępczych. Czas regulowania sytuacji prawnej dziecka ma ogromny wpływ na szanse dziecka do przysposobienia.

1.2. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

W powiecie drawskim funkcjonuje placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjno – interwencyjnego Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny (OWD i R) dla 14 wychowanków. Celem placówki jest zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych a także zapewnienie kształcenia. W placówce realizowany jest indywidualny plan pomocy dziecku zmierzający do integracji dziecka z rodziną, znalezienie miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej lub adopcji, usamodzielnienia. W placówce przebywają dzieci z terenu powiatu drawskiego. W przypadku braku miejsc w placówce,

dziecko umieszcza się poza terenem powiatu drawskiego. Wówczas powiat pokrywa koszty utrzymania dziecka. Na okoliczność umieszczenia dziecka w placówce na terenie innego powiatu zawierane jest porozumienie między powiatami.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza w powiecie nie zaspakaja potrzeb w zakresie umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie naszego powiatu, a dotyczy to dzieci powyżej 10 roku życia.

Tabela nr 4. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych na terenie powiatu drawskiego oraz poza terenem powiatu w latach 2015- 2017 na dzień 31 grudnia

rok gmina	Liczba dzieci w placówce opiekuńczo - wychowawczej w Drawsku Pomorskim			Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo - wychowawczych poza powiatem		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Drawsko Pomorskie	1	1	2	5	3	3
Czaplinek	9	10	9	4	10	11 w tym 3 dzieci w RPO-T
Kalisz Pomorski	2	2	3	2	1	1
Złocieniec	1	1	1	4	3	5
Wierzchowo	1	0	0	0	0	0
Ostrowice	0	0	0	0	0	0
Razem	14	14	15	15	17	20

Źródło: sprawozdania OWDiR i PCPR

Tabela nr 5. Liczba dzieci z placówki opiekuńczo-wychowawczej OWDiR i innych placówek, które powróciły do rodziny biologicznej w latach 2015 - 2017

Rok	Liczba dzieci z placówki opiekuńczo-wychowawczej OWDiR	Liczba dzieci z innych placówek opiekuńczo - wychowawczych
2015	3	1
2016	2	3
2017	3	2

Źródło: PCPR

1.3. USAMODZIELNIENIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletniości, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwana „osobą usamodzielnianą”, w przypadku, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie postanowienia sądu:

- 1) przyznaje się pomoc na:
  - kontynuowanie nauki
  - usamodzielnienie
  - zagospodarowanie
- 2) udziela się pomocy na w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych
- zatrudnienia

3) zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- 3 lat - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną
- 1 roku - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-wychowawczą.

Pomoc na usamodzielnienie oraz zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, której dochód miesięczny nie przekracza 1200,00 zł.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem pełnoletniości wskazuje osobę, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawi pisemną zgodę tej osoby. Osoba ta musi być zaakceptowana przez kierownika centrum pomocy rodzinie właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Usamodzielnienie odbywa się w oparciu o indywidualny program usamodzielnienia (IPU), który określa zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem, sposób uzyskania wykształcenia, lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu zatrudnienia.

Realizacja IPU jest podstawą do przyznania pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie. Warto zauważyć, że poziomy edukacji wychowanków są zróżnicowane i wiążą się z rodzajem pieczy, w której przebywali. Poniższe tabele przedstawiają liczbowe dane procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela nr 6. Liczba osób usamodzielnianych, które opuściły pieczę zastępczą w latach 2015 - 2017

Rok Gmina	Rodzinna piecza zastępcza			Instytucjonalna piecza zastępcza		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Drawsko Pomorskie	2	0	0	0	0	0
Czaplinek	0	2	0	0	1	2
Kalisz Pomorski	0	3	2	0	1	0
Ostrowice	1	0	0	0	0	0
Wierzchowo	0	0	0	0	0	0
Złocieniec	4	3	2	0	2	0
Razem	7	8	4	0	4	2

Źródło: sprawozdania PCPR

Tabela nr 7. Liczba osób usamodzielnianych, którym przyznano pomoc na kontynuowanie, usamodzielnienie i zagospodarowanie w latach 2015-2017

Usamodzielniani wychowankowie z pieczy zastępczej i pomocy społecznej	2015			2016			2017		
	Piecza zastępcza		Pomoc społeczna	Piecza zastępcza		Pomoc społeczna	Piecza zastępcza		Pomoc społeczna
	rodzina	instytucjonalna	placówki MOW	rodzina	instytucjonalna	placówki MOW	rodzina	instytucjonalna	placówki MOW
Kontynuowanie nauki	35	10	9	36	11	9	31	6	4
Usamodzielnianie	7	1	0	1	2	0	10	5	0
Pomoc na zagospodarowanie	4	1	0	3	0	0	8	4	1

Źródło: PCPR

Tabela nr 8. Rodzaje szkół, do których uczęszczały osoby usamodzielniane z pieczy zastępczej i pomocy społecznej w roku 2017

Rodzaj szkoły	Wychowankowie z rodzinnej pieczy zastępczej	Wychowankowie z instytucjonalnej pieczy zastępczej	Wychowankowie z placówek pomocy społecznej
studia	12	1	0
szkoły policealne	11	0	0
licea	4	3	3
technika	1	3	0
szkoły zawodowe	1	1	1
kursy	2	1	0
razem	31	6	4

Źródło: PCPR

1.4. FINANSOWANIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Finansowanie pieczy zastępczej, tj. rodzinnej pieczy zastępczej i instytucjonalnej pieczy zastępczej należy do zadań powiatu. Są to wszelkie świadczenia pieniężne dotyczące dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych na jego terenie lub na terenie innego powiatu. Finansowanie to dotyczy również osób usamodzielnianych opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, a także placówki pomocy społecznej, jak młodzieżowe ośrodki wychowawcze, czy młodzieżowe ośrodki socjoterapeutyczne.

Od roku 2012 do zadań własnych gminy należy współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków i wychowania w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela nr 9. Środki wydatkowane na świadczenia dot. dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej i osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej oraz wydatki przeznaczone na działalność placówki opiekuńczo - wychowawczej OWDiR w Drawsku Pomorskim w latach 2015-2017

Rok	Środki na świadczenia dot. dzieci w rodzinach zastępczych i osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej	Wydatki na działalność placówki op-wych. OWDiR
2015	1.870.014,87	813.974,51
2016	2.027.657,74	719.403,70
2017	2.025.496,90	947.935,81

Źródło: sprawozdania PCPR i OWDiR

Tabela nr 10. Wydatki powiatu na utrzymanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów

Rok	Liczba dzieci		Koszt utrzymania dziecka
	w ciągu roku	na koniec roku	
2015	19	18	196.923,56
2016	23	20	303.293,88
2017	26	18	252.389,96

Źródło: PCPR i Starostwo

Tabela nr 11. Wpływy z innych powiatów na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Drawskiego – dochody

Rok	Liczba dzieci		Dochód
	w ciągu roku	na koniec roku	
2015	15	13	125.220,17
2016	14	12	123.439,91
2017	15	12	83.571,47

Źródło: PCPR i Starostwo

Tabela nr 12. Dochody z wpłat gmin z tytułu ponoszenia wydatków na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych

Rok \ Gmina	2015	2016	2017
Drawsko Pomorskie	92.613,76	116.776,76	174.681,32
Czaplinek	220.570,00	408.827,88	422.597,37
Kalisz Pomorski	47.221,98	71.855,32	79.045,95
Ostrowice	35.563,17	20.578,37	31.678,51
Wierzchowo	9.891,87	12.891,79	19.873,64
Złocieniec	73.633,88	92.784,24	145.919,77
Razem	479.494,66	723.714,36	873.796,56

Źródło: PCPR

Tabela nr 13. Wydatki powiatu na utrzymanie dzieci z Powiatu Drawskiego w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów

Rok	Liczba dzieci		Koszty powiatu
	w ciągu roku	na koniec roku	
2015	18	15	617.401,18
2016	21	17	689.954,11
2017	25	20	794.547,04

Źródło: PCPR i Starostwo

2. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem kompleksowej analizy strategicznej, które określa czynniki wewnętrzne i zewnętrzne mające wpływ na realizację zaplanowanych zadań.

Czynniki wewnętrzne:

1. Mocne strony, czyli posiadane zasoby instytucjonalne i organizacyjne, stanowiące atuty w toku realizacji zadań.
2. Słabe strony, czyli czynniki hamujące, blokujące zmianę niekorzystnych zjawisk zachodzących w badanej rzeczywistości.

Czynniki zewnętrzne:

1. Szanse, czyli czynniki mogące stać się katalizatorem pozytywnych zmian.
2. Zagrożenia, czyli czynniki negatywne mogące spowalniać procesy rozwojowe.

Mocne strony	Słabe strony
<p>1.Uchwalone dokumenty: Strategia Rozwoju Powiatu Drawskiego na lata 2015-2025,Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2022.</p> <p>2.Kadra przygotowana do prowadzenia szkoleń na kandydatów na rodziny zastępcze.</p> <p>3.Wykwalifikowana kadra w instytucjach, mających na celu wspieranie rodzin.</p> <p>4.Współpraca instytucji pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.</p> <p>5.Placówka opiekuńczo – wychowawcza w Drawsku Pomorskim.</p> <p>6.Wypracowane formy współpracy z niektórymi ośrodkami pomocy społecznej, szkołami.</p> <p>7. Propagowanie rodzicielstwa zastępczego-obchodzony co rok Dzień Rodzicielstwa Zastępczego, artykuły w lokalnej prasie.</p> <p>8.Dobry kontakt rodzin zastępczych z pracownikami PCPR.</p> <p>9.Systematyczne prowadzenie naboru kandydatów na pełnienie funkcji rodziny zastępczej i przeprowadzanie szkoleń.</p> <p>10. Poprawa sytuacji materialnej rodzin poprzez program „Rodzina 500+”.</p> <p>11.Udzielanie świadczeń fakultatywnych.</p> <p>12. Realizacja programów i projektów na rzecz działalności i promocji pieczy zastępczej.</p> <p>13.Wyrównywanie szans dziecka - stabilizacja życia dziecka.</p> <p>14.Opracowany informator - system wspierania osób niepełnosprawnych w Powiecie Drawskim.</p> <p>15. Zaplanowane wydanie w roku 2018 kolejnego biuletynu „zostań rodziną zastępczą”.</p>	<p>1.Niedostateczna liczba rodzin zastępczych, pomimo corocznych naborów.</p> <p>2. Brak rodzin zastępczych dla dzieci nastoletnich, z trudnościami wychowawczymi.</p> <p>3. Duża liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza terenem powiatu.</p> <p>4.Utrudniony dostęp do bezpłatnego leczenia specjalistycznego, jak psychiatra, neurolog.</p> <p>5. Ograniczony dostęp do psychologa.</p> <p>6. Niedostateczna baza lokalowa PCPR.</p> <p>7.Niewystarczająca liczba miejsc interwencyjnych w placówce opiekuńczo-wychowawczej.</p> <p>8.Brak zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego.</p> <p>9.Mało skuteczna praca z rodziną w celu wyjścia dziecka z pieczy zastępczej.</p> <p>10.Rodziny zastępcze nie wyrażają zgody na przysposobienie dzieci – sami nie podejmują się przysposobienia.</p>

Szanse	Zagrożenia
<p>1.Kadra wspierająca rodziny zastępcze ma możliwość podnoszenia swych umiejętności i kompetencji na szkoleniach, kursach, studiach.</p> <p>2.Doradctwo i wsparcie w zakresie pieczy zastępczej ze strony specjalistów ROPS.</p> <p>3.Możliwość pozyskiwania wsparcia finansowego ze źródeł zewnętrznych.</p> <p>4.Zangażowanie organizacji pozarządowych w promocję i działalność na rzecz pieczy</p>	<p>1.Trudności w pozyskiwaniu kandydatów na rodziny zastępcze.</p> <p>2.Rezygnacje przeszkolonych kandydatów z pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</p> <p>3.Niska motywacja rodzin zastępczych, szczególnie spokrewnionych do uczestniczenia w szkoleniach podnoszących kompetencje.</p> <p>4.Trudności wychowawcze w rodzinach</p>

<p>zastępczej.</p> <p>5. Zintegrowanie współpracy wszystkich służb działających w obszarze pieczy zastępczej w celu zwiększenia efektywności pracy.</p> <p>6. Pozycja Powiatu Drawskiego w projekcie rządowym dot. deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.</p> <p>7. Optymalne wykorzystanie dostępu do istniejących form pomocy w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.</p>	<p>zastępczych.</p> <p>5. Wzrastający wiek dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej przejawiających demoralizację.</p> <p>6. Wypalenie zawodowe rodziców zastępczych i kadry pomocy społecznej.</p> <p>7. Nierealizowanie IPU przez usamodzielnianych.</p> <p>8. Negatywny wpływ środowiska pochodzenia na dzieci i młodzież.</p> <p>9. Niekontrolowany dostęp dzieci i młodzieży do internetu i telefonów .</p>
---	--

Wykazane powyżej silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia zostały wykorzystane w planowaniu prac nad wzmocnieniem rozwoju pieczy zastępczej w powiecie drawskim na lata 2018-2020.

Pozwalają one dostrzec istniejące szanse, nie zapominając o pojawiających się trudnościach i które pozwalają na wyznaczenie celów i zadań.

3. WSPÓLPRACA Z INSTYTUCJAMI

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Drawsku Pomorskim współdziała z wieloma instytucjami i organizacjami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej. Partnerami są:

- ośrodki pomocy społecznej
- sądy
- kuratorzy
- Publiczny Ośrodek Adopcyjny w Szczecinie
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza OWDiR i inne
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Drawsku Pomorskim
- placówki oświatowe
- policja
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Szczecinie
- Wydział Polityki Społecznej UW w Szczecinie
- Powiatowy Urząd Pracy w Drawsku Pomorskim
- lokalne samorządy
- lokalna prasa.

Pomimo podejmowanych działań, mających na celu podniesienie jakości współpracy służb działających w obszarze rodziny, a szczególnie ops-ów i sądu, istnieje potrzeba dalszego zacieśniania współpracy i wypracowanie standardów mających wpływ na dalszą skuteczną pomoc dziecku i rodzicom. Działania te wymagają wspólnych rozwiązań w dążeniu do jednolitego postrzegania rodziny i jej problemów, a nie rozwiązywania jedynie kryzysów zgodnie z kompetencjami poszczególnych służb bez integracji działań.

Zintegrowane działania służb mogą przyspieszyć nie tylko powroty dzieci z pieczy zastępczej do rodziców, ale mogą zmniejszyć liczbę rodzin zagrożonych odebraniem dzieci.

Tabela nr 14. Rodziny zagrożone odebraniem dzieci w ocenie OPS-ów i kuratorów

Gmina	Liczba rodzin zagrożonych odebraniem dzieci wg kuratorów		Liczba rodzin zagrożonych odebraniem dzieci wg ops				
	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci	wiek 0 -7	powyżej 7 - 10	powyżej 10-18
Czaplinek	1	1	11	30	8	7	15
Drawsko Pomorskie	5	11	5	10	9	0	1
Kalisz Pomorski	2	3	0	0	0	0	0
Wierzchowo	1	4	19	52	12	13	27
Złocieniec	1	2	3	5	3	2	0
Ostrowice	0	0	2	3	2	1	0
Razem	10	21	40	100	34	23	43

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej i Zespół Kuratorów Służby Sądowej

Z analizy danych wynika, że utrzymuje się wysoka liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej (wg gmin). Na przyczyny tych kryzysów składają się różne problemy w rodzinie, głównie: brak umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, uzależnienie od alkoholu, przemoc, niepełnosprawność rodziców i inne. Wykazane w tabeli liczby świadczą o potrzebie intensywniejszej pracy z rodziną.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jeśli z analizy sytuacji rodziny wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej z wnioskiem o jego przyznanie. Zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziny między innymi w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych, motywowanie do aktywności społecznej. Praca z rodziną jest prowadzona, także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Wspieranie rodziny może odbywać się w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, pomocy prawnej, organizowania grup wsparcia lub grup samopomocowych. Gminy zobligowane są do opracowania i realizowania trzyletnich programów wspierania rodziny.

4. CELE PROGRAMU

Cel główny: Wzmocnienie systemu pieczy zastępczej

Cele szczegółowe:

1. Promowanie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej
2. Wspieranie istniejących form pieczy zastępczej - integracja działań
3. Wypracowanie standardu usamodzielniania osób opuszczających, po osiągnięciu pełnoletności, pieczę zastępczą

Cel szczegółowy 1 : Promowanie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej

Zadanie	Realizacja	Źródło finansowania	Termin	Wskaźniki
1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez: - strona powiatu - bip PCPR - gazety lokalne - wydarzenia	PCPR Stowarzyszenie „Familia”	PCPR Stowarzyszenie „Familia”	2018-2020	- liczba działań i wydarzeń
2. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, w tym pogotowia rodzinnego,	PCPR Stowarzyszenie „Familia”	PCPR Stowarzyszenie „Familia”	2018-2020	- liczba szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze - liczba osób, które ukończyły szkolenie

rodzinnego domu dziecka				- liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych - liczba kandydatów, które podjęły się funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej
3. Utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej	OWDiR Starostwo	Starostwo	2018-2020	podjęte działania, utworzona placówka
4. limit zawodowych rodzin zastępczych	PCPR	PCPR	2018-2020	2018r.- 1 rodzina 2019r.- 1 rodzina 2020r.- 1 rodzina

Cel szczegółowy 2: Wspieranie istniejących form pieczy zastępczej – integracja działań

Zadanie	Realizacja	Źródło finansowania	Termin	Wskaźniki
1. Udostępnianie wszechstronnej pomocy rodzinie w powrocie dzieci z pieczy zastępczej – integracja działań instytucji	PCPR OWDiR OPS-y Sąd Szkoły	PCPR OWDiR OPS-y szkoły	2018-2020	- liczba skoordynowanych planów pracy z rodziną i planów pomocy dziecku pod kątem kontaktów dziecka z rodziną, - utrzymanie asystenta rodzinnego w rodzinie, pomimo umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, -liczba rodzin do których wprowadzono asystenta lub pracownika socjalnego po umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, - liczba i rodzaj poradnictwa dla rodziców biologicznych - efekty działań instytucji w celu powrotu dzieci do rodziców
2. Wspieranie istniejących form pieczy zastępczej w tym przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu	PCPR OWDiR	PCPR OWDiR	2018-2020	- liczba szkoleń, warsztatów dla rodziców zastępczych i rodziców biologicznych, - liczba uczestników, - liczba porad specjalistów, - liczba grup wsparcia - liczba wolontariuszy
3. Szkolenia dla pracowników ops-ów i pieczy zastępczej podnoszących kwalifikacje i przeciwdziałające wypaleniu zawodowemu	PCPR, OWDIR OPS-y	PCPR, OWDIR OPS-y	2018-2020	-liczba szkoleń, warsztatów, - liczba uczestników ops i PCPR, -liczba warsztatów przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu,

				- liczba uczestników
4. Dostosowanie zatrudnienia do potrzeb PCPR i Placówki OWDiR	PCPR OWDiR	PCPR OWDiR	2018-2020	wg potrzeb i możliwości finansowych

Cel szczegółowy 3: Wypracowanie standardu usamodzielniania wychowanków z pieczy zastępczej

Zadanie	Realizacja	Źródło finansowania	Termin	Wskaźniki
1. Rozwój usług towarzyszących procesowi usamodzielniania, pomoc w tworzeniu IPU, konsultacje, doradztwo np. zarządzanie budżetem, spotkania z doradcą zawodowym o odpowiednim podejściu motywacyjnym	PCPR, OWDiR PPP PUP TBS I inni	PCPR, OWDiR PPP PUP	wg potrzeb	- liczba przeprowadzonych usług - liczba przyjętych IPU - liczba korzystających z usług - liczba zrealizowanych IPU - liczba niezrealizowanych IPU - liczba usamodzielnianych
2. Wzmocnienie osób w roli opiekuna usamodzielniania – spotkania, warsztaty, szkolenia	PCPR OWDiR	PCPR OWDiR	1 lub 2 razy w roku	- liczba szkoleń, spotkań, warsztatów - liczba opiekunów
4. Monitorowanie losów usamodzielnianych wychowanków – prowadzenie badań i analiz dotyczących losów	PCPR OPS	PCPR OPS	2018-2020	- liczba monitorowanych osób - liczba utworzonych analiz

5. ZAKŁADANE REZULTATY

1. Zabezpieczenie miejsc dla umieszczanych dzieci w formach rodzinnych i instytucjonalnych na terenie Powiatu Drawskiego.
2. Zwiększenie liczby rodzin pełniących funkcje niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
3. Wsparcie rodzin zastępczych poprzez organizowanie szkoleń mających na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnienie i rozwijanie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, rozwijanie wolontariatu, przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.
4. Wypracowane sposoby organizowania wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.
5. Integracja działań instytucji, organizacji, kościołów na rzecz rodziny i dzieci.

6. BENEFICJENCI PROGRAMU

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej.
2. Rodziny zastępcze, osoby prowadzące rodzinne domy dziecka i ich dzieci.
3. Rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
4. Osoby usamodzielniane opuszczające pieczę zastępczą.
5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
6. Pracownicy instytucji, organizacji, kościołów współpracujący w realizacji zadań na rzecz dziecka i rodziny.

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

1. Budżet powiatu
2. Budżet samorządów gminnych
3. Budżet Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
4. Fundusze europejskie
5. Środki organizacji

8. MONITOROWANIE

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. W okresie obowiązywania program będzie monitorowany. Wskaźniki realizacji zadań mają charakter ilościowy i bezpośrednio odnoszą się do efektów. Sprawozdanie przedkładane będzie Zarządowi i Radzie Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności PCPR. Program ma charakter otwarty i może ulegać ewaluacji, w zależności od potrzeb.